

David Walliams

DEDKOV VELKÝ ÚTEK

JACKOV
DEDKO, SLÁVNE
LETECKÉ ESO, SA
URČITE VYROVNÁ
AJ BABKE
GAUNERKE.

DEDKOV VELKÝ ÚTEK

DEDKOV VELKÝ ÚTEK

David Walliams

Ilustroval Tony Ross

slovar

Text © David Walliams 2015
Illustrations © Tony Ross 2015
Translation © Michaela Hajduková 2016
Slovak edition © Vydavateľstvo SLOVART, spol. s r. o.,
Bratislava 2016

Všetky práva vyhradené. Žiadna časť tejto
knihy sa nesmie reprodukovat' ani šíriť
v nijakej forme ani nijakými prostriedkami,
či už elektronickými, alebo mechanickými,
vo forme fotokópií či nahrávok, respektíve
prostredníctvom súčasného alebo budúceho
informačného systému a podobne
bez predchádzajúceho písomného súhlasu
vydavateľa.

ISBN 978-80-556-2478-5
www.slovart.sk

*Túto knihu venujem Samovi a Phoebe,
ktorí sú skoro stále dobrí.
S láskou David*

Vydavateľstvo SLOVART

uvádza

DEDKOV VELKÝ ÚTEK

Autor DAVID WALLIAMS

Ilustrácie TONY ROSS

Grafika ELORINE GRANTOVÁ

Návrh obálky KATE CLARKOVÁ

Zvuk ... TANYA BRENNAND-ROPEROVÁ

Marketing ALISON RUANOVÁ
A NICOLA WAYOVÁ

Reklama GERALDINE STROUDOVÁ
A SAM WHITOVÁ

Réžia RACHEL DENWOODOVÁ

Literárny agent

pána Walliamsa PAUL STEVENS
Z AGENTÚRY INDEPENDENT

Produkcia CHARLIE REDMAYNE

Výroba ANN-JANINE MURTAGHOVÁ

*Mimoriadne podakovanie patrí Charlotte Sluterovej a Laure
Cloutingovej z Imperialneho vojnového múzea, Timovi
Granshawovi, Mattovi Jonesovi, Andymu Annabelovi
a Gerryemu Jonesovi z Goodwood Aerodrome a Johnovi
Nicholovi, konzultantovi Britského kráľovského letectva.*

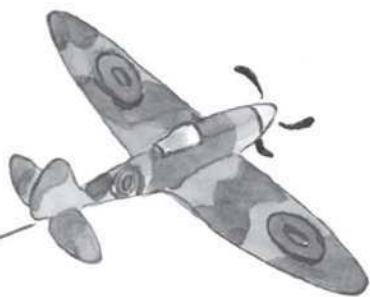
Hore,

do

výšav...

Toto je príbeh chlapca Jacka
a jeho dedka.

Dedko bol kedysi pilotom Britského
kráľovského letectva.

Počas druhej svetovej vojny pilotoval stíhacie
lietadlo Spitfire.

Náš príbeh sa odohráva v roku 1983.

V tom čase ešte nebol internet, mobilné
telefóny a počítačové hry, ktoré sa dajú hrať
celé týždne. V roku 1983 bol dedko už
v pokročilom veku, ale jeho vnuk Jack mal
iba dvanásť rokov.

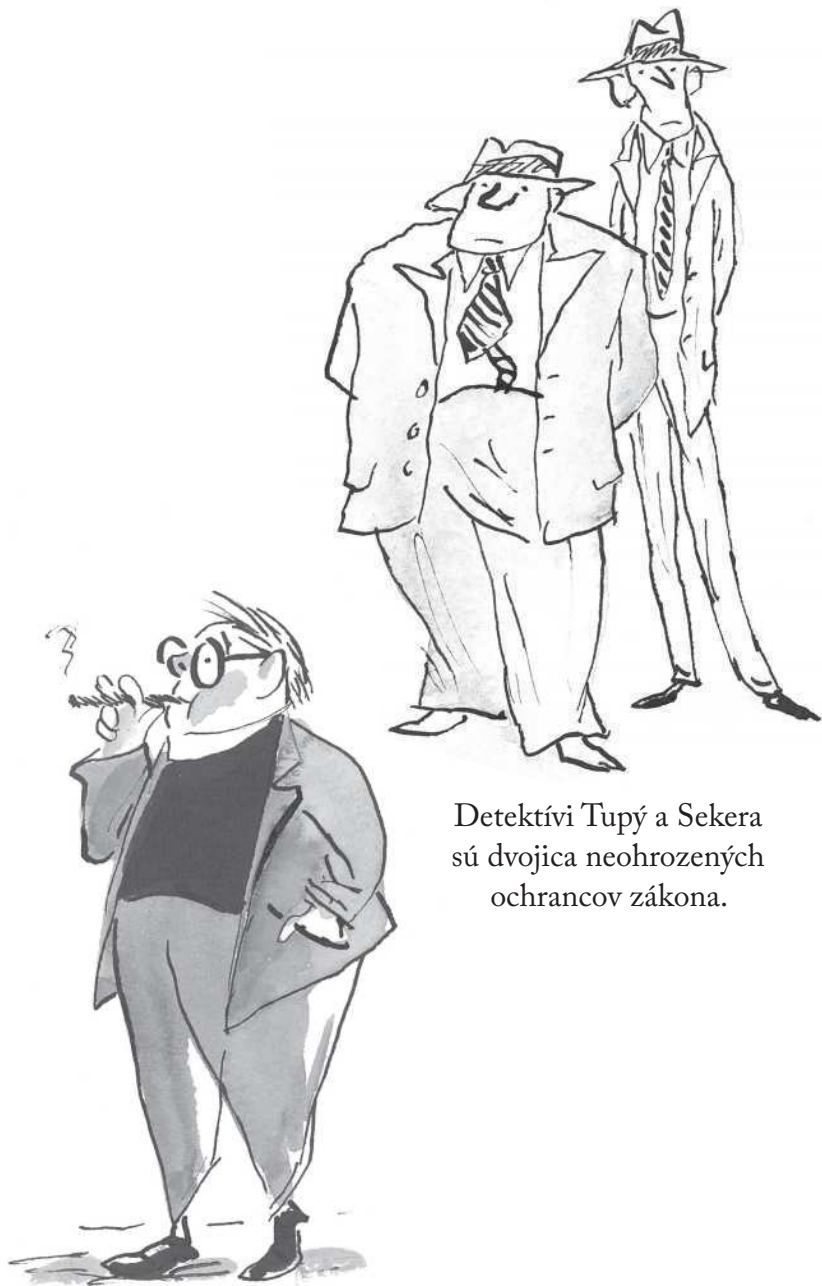
Jackova mama a ocko. Mama Barbara pracuje
v supermarketu v oddelení syrov.
Ocko Barry je účtovník.

Raj je miestny trafikant.

Slečna Pravdová učí v Jackovej škole dejepis.

Detektívi Tupý a Sekera
sú dvojica neohrozených
ochrancov zákona.

Na tomto obrázku je miestny vikár reverend Braw.

Toto je ochrankár v londýnskom Imperiálnom
vojnovom múzeu.

Slečna Prascová je správkyňa v domove
dôchodcov *Temné veže.*

Medzi jeho obyvateľov patria aj pani Mafinová,
major a kontraadmirál.

Tu vidíme niektoré zo zdravotných sestier, ktoré pracujú
v **Temných vežiach** – sestry Ruženka, Kamilka
a Kvetka.

A toto sú Temné veže.

Temné veže

Domov pre nechcených
dôchodcov

Mapa mesta

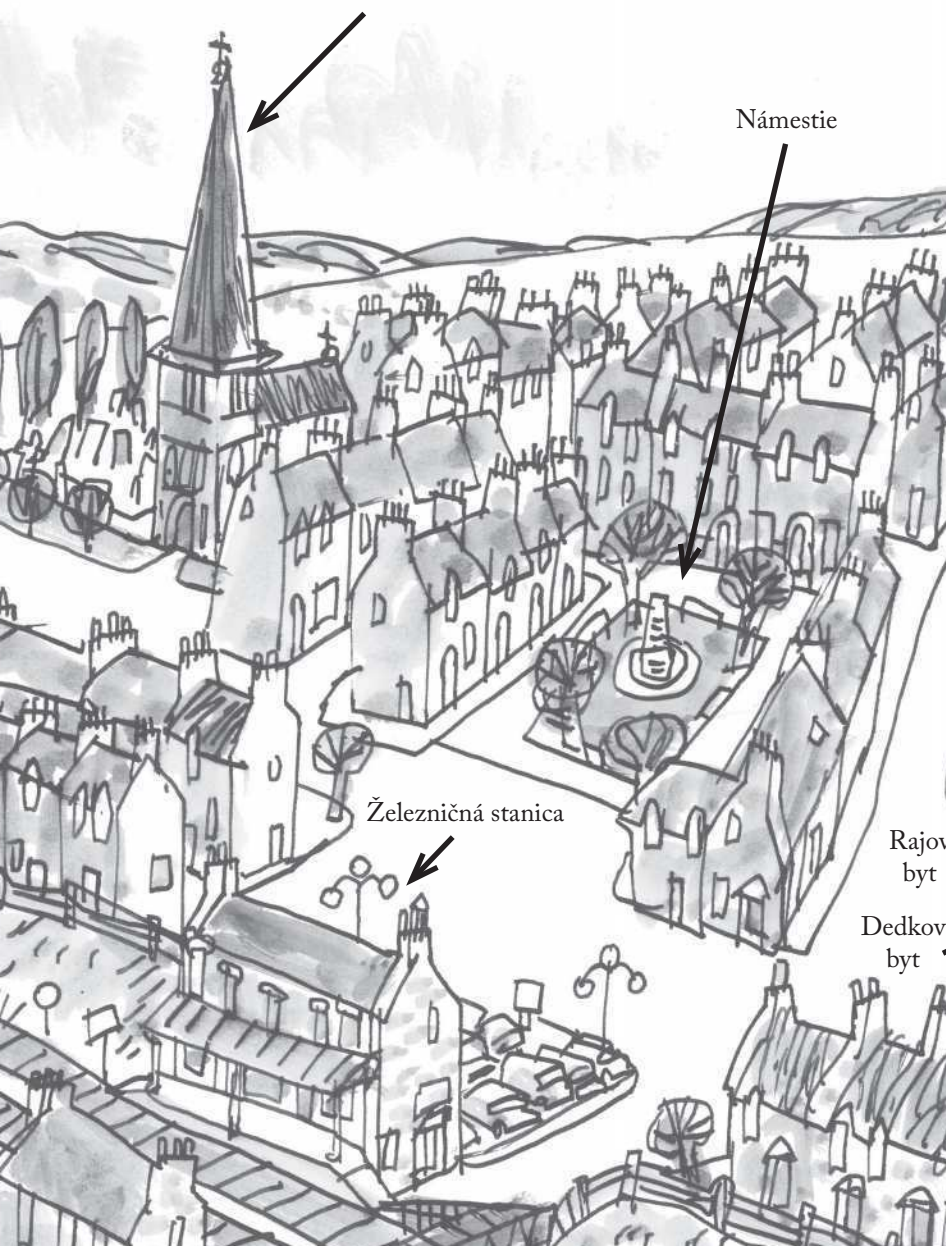
Kostol

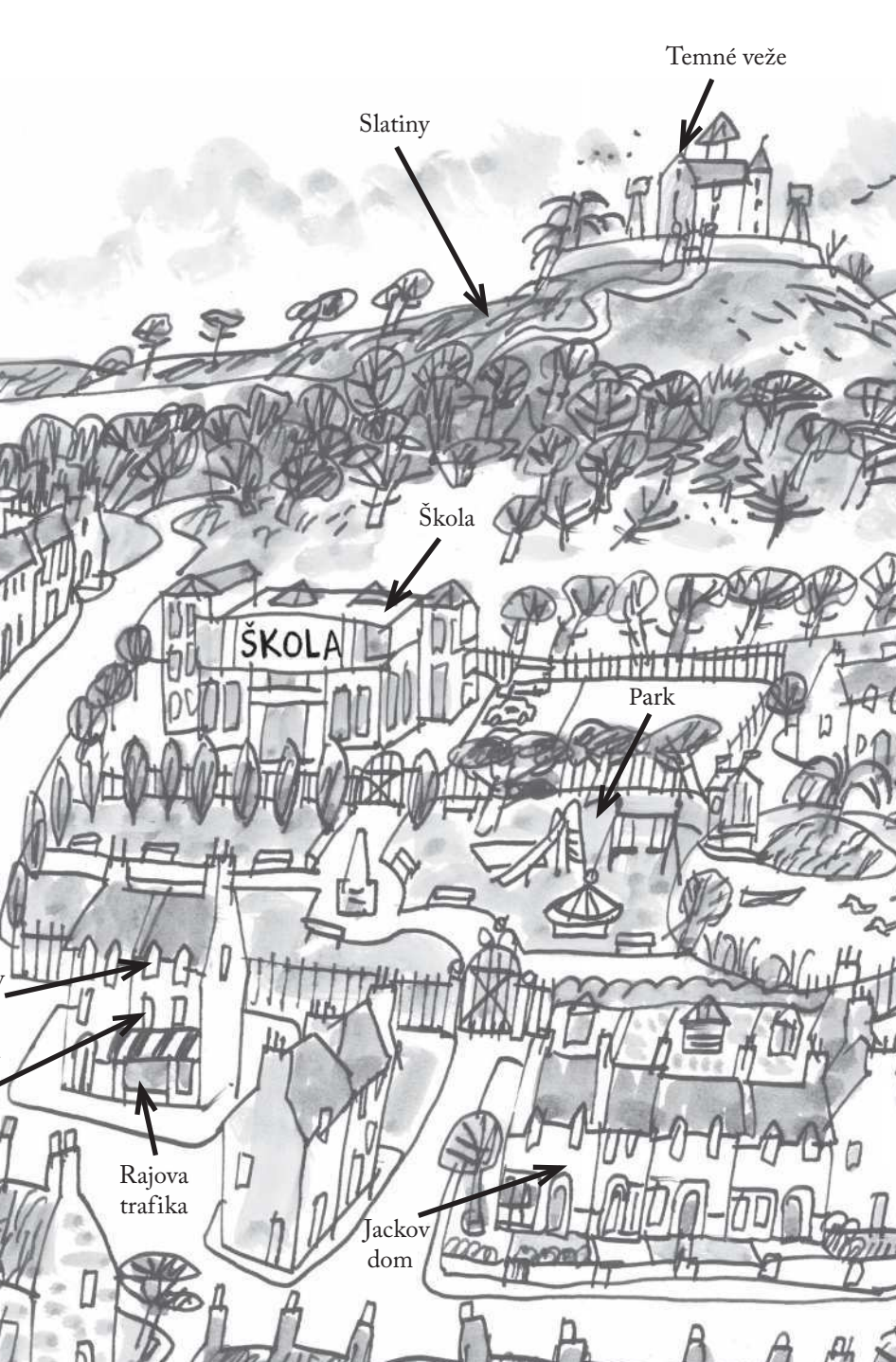
Námestie

Železničná stanica

Rajov
byt

Dedkov
byt

Temné veže

Slatiny

Škola

Park

Rajova
trafika

Jackov
dom

Prológ

Jedného dňa začal dedko zabúdať. Najprv iba drobnosti. Napríklad si naliať do šálky čaj a zabudol ho vypíť. Onedlho v kuchyni na stole stálo desať studených čajov. Alebo si šiel napustiť vaňu, zabudol zatvoriť kohútiky a vytopil susedov o poschodie nižšie. Inokedy odišiel s tým, že si ide kúpiť poštovú známku, a vrátil sa domov so sedemnástimi balíčkami kukuričných čipsov.

Postupne začal zabúdať dôležitejšie veci. Aký je práve rok. Nevedel, či jeho dávno zosnulá žena Peggy ešte žije, alebo nie. Jedného dňa nespoznal vlastného syna.

Najhoršie na tom všetkom však bolo, že dedko úplne zabudol, že už je dôchodca. Mal oddávna vo zvyku rozprávať Jackovi dobrodružné historky z druhej svetovej vojny, keď slúžil v kráľovskom letectve. Teraz sa tieto zážitky stávali preňho skutočné. Dalo by sa povedať, že

svoje zážitky nieže rozprával, ale nanovo ich prežíval. Prítomnosť sa mu začala rozplývať v doškriabaných čiernobielych zábleskoch a minulosť naberala žiarivé farby. Akoby nezáležalo na tom, kde dedko práve je, s kým a čo tam robí. Sám seba vnímal ako vždy upraveného mladého pilota v kokpite stíhačky. Svojho Spitfiru.

Ludia ho niekedy ťažko vedeli pochopiť.

Okrem jedného človeka.

Okrem vnuka Jacka.

Ako všetky deti, chlapec sa veľmi rád hrával a zdalo sa mu, že aj dedko sa iba hrá.

Jack prišiel na to, že ak chce dedka pochopiť, stačí sa iba hrať.

1. ČASŤ

DOTKNÚŤ SA NEBIES

Lančmít s vaječným likérom

Jack nemal veľa priateľov. Bol skôr plachý, najradšej trávil čas sám v detskej izbe. Nehrával futbal v parku s ostatnými spolužiakmi, radšej si doma lepil nové modely do svojej zbierky lietadiel. Najviac si zakladal na lietadlách z druhej svetovej vojny – na bombardéri Lancaster, stíhačke Hurricane a, samozrejme, na bývalom dedkovom lietadle, legendárnom Spitfire. Mal aj niekoľko nemeckých modelov – bombardér Dornier, slávny Junkers a úhlavného nepriateľa britskej stíhačky stroja Spitfire – Messerschmitt.

Jack každý z modelov precízne nafarbil. Potom ich

zavesil na silonové lanko a pripevnil na strop. Vo vzduchu vyzerali, akoby práve boli aktérmi dramatického vzdušného súboja. Večer sa potom na ne vždy pozeral z poschodovej postele, a kým ho nepremohol spánok, predstavoval si, že je letecké eso Britského kráľovského letectva ako kedysi dedko. Dedkovu fotografiu mal vždy pri posteli. Bola stará, čiernobiela, ale dedko, vtedy ešte mladík, na nej pyšne pózoval v uniforme pilota Britského kráľovského letectva. Fotografia vznikla niekedy v roku 1940, práve vrcholili boje o Britániu.

V snoch Jack neochvejne smeroval *Hore, do výšav*, presne ako kedysi jeho dedko. Dal by všetko, čo mal, celú svoju minulosť a všetko v budúcnosti za jednu krátku chvíľu v kokpite dedkovho legendárneho Spitfiru.

V predstavách odvážne zdolával nástrahy.

V živote nenašiel ani kúsok odvahy.

Problém bol v tom, že každý Jackov deň bol navlas rovnaký. Každé ráno kráčal do školy, každé popoludnie si robil domáce úlohy, večer vždy jedol pred televízorom. Keby len nebol taký plachý. Keby tak mal kamarátov. Kiežby sa dokázal vymaniť z tohto začarovaného nudného kruhu.

Svetlým dňom Jackových týždňov bývali nedele. Vtedy ho rodičia zvyčajne vodili k dedkovi. Kým dedko ešte nebol taký domotaný, brával vnuka von a to boli čarovné dni. Najradšej chodili do Imperiálneho vojnového múzea. Nebolo ďaleko, sídlilo v Londýne a bola to zlatá baňa vojenskej techniky. Spolu obdivovali staré bojové lietadlá, ktoré visia zo stropu vo veľkej sále. Najradšej si, samozrejme, obzerali legendárny Spitfire. Pohľad naň v dedkovi vždy vyvolal záplavu spomienok na vojnové časy. Svoje príhody zakaždým rozprával vnukovi a ten hltal každé slovo.

Počas dlhej cesty domov Jack v autobuse bombardoval dedka stovkami otázok...

„Akú najväčšiu rýchlosť sa ti podarilo dosiahnuť na Spitfiri?“

„Musel si sa niekedy katapultovať a vyskočiť s padákom?“

„Ktorý stroj je lepší – Spitfire alebo Messerschmitt?“

A dedko mu vždy odpovedal. A rád. Na hornom

poschodí autobusu sa okolo dedka často zhŕkli deti a s otvorenými ústami počúvali, čo rozpráva.

„Bolo to v štyridsiatom v lete,“ začínal zvyčajne dedko svoje historky. „Bitka o Britániu vrcholí. Jednej noci prelietam so svojím Spitfirom ponad Lamanšský prieliv. Zrazu som sa oddelil od letky. Moja stíhačka dostala v súboji zásah. Mal som problémy a s ťažkosťami som sa vracal k základni. Zrazu za sebou počujem guľomety.

RA-TA-TA! Nacistický Messerschmitt. Priamo mne za chvostom! A znovu! **RA-TA-TA!** V tú noc sa odohrala impozantná bitka na život a na smrť...”

Historky z vojny dedko rozprával najradšej. Jack sústredene počúval. Fascinoval ho každučký detail. Po čase sa z neho stal odborník na historické bojové lietadlá. Dedko mu hovorieval, že raz z neho bude skvelý pilot. A chlapca to naplňalo neskutočnou hrdosťou.

Popoludní zvyčajne pozerali v telke filmy pre pamätníkov. Usalašili sa na gauči a civeli na obrazovku. Najradšej mali film *Dotknúť sa nebies*. Pozerali ho stále dokola. Filmová klasika – príbeh pilota, ktorý prišiel pri tragickej nehode ešte pred vojnou o obe nohy. Douglas Bader sa však nevzdal a počas vojny sa z neho stalo legendárne letecké eso. Počas upršaných sobotňajších popoludní u nich doma hrali prím filmy ako *Dotknúť sa nebies*, *Jeden z posádky chýba*, *Cesta ku hviezdám* či *Otázka života a smrti*. Jack nepoznal lepšiu zábavu.

Žiaľbohu, dedko podával otrasné jedlá. Volal ich „prídel“ ako počas vojny. Dedko jedával len konzervy. Na večeru vždy náhodne vybral zo špajze dve plechovice a vyklopil ich na panvicu.

Hovädzie vo vlastnej
šťave s kúskami ananásu

Sardinky so sladkou
ryžovou kašou

Punčový koláč
s hráškom

Mexická fazuľa
s broskyňovým
kompótom

Mrkva v sladkokyslom náleve so salkom

Lančmít s vaječným likérom

Čokoládový puding
poliaty paradajkovou
omáčkou

Cestoviny so sardinkami
a s bolonskou omáčkou

Nákyp z mäsa a obli-
čiek s kompótom
„tropický mix“

Jaternica poliatá
čerešňami v sladkom náleve

A napokon dedkova špecialita –
lančmít s vaječným likérom

Slovo „likér“ dodávalo pokrmu nádych noblesy, ktorý si vôbec nezaslúžil. Našťastie Jack k dedkovi necho dieval kvôli jedlu.

Druhá svetová vojna bola najdôležitejším obdobím dedkovho života. V tom čase odvážni piloti Britského kráľovského letectva bojovali za svoju vlasť v bitke o Britániu. Fašisti plánovali útok, akciu. Nazvali ju operácia Seelöwe. Fašisti chceli ovládať vzdušný priestor a chrániť jednotky na zemi, inak by svoj plán nemohli uskutočniť. Piloti kráľovského letectva, medzi nimi aj Jackov dedko, dňom a nocou nasadzovali vlastné životy, aby Britov ochránili pred nacistickou okupáciou.

Dedko vnúčikovi namiesto rozprávok na dobrú noc rozprával skutočné vojnové dobrodružstvá. A tie boli oveľa vzrušujúcejšie ako akákoľvek dobrodružná knižka.

„Ešte rozprávaj, dedko! Prosíím!“ prosíkal chlapec jeden večer. „Porozprávaj mi o tom, ako ťa Nemci zo-

strelili a ako si musel núdzovo pristáť v Lamanšskom prielive.“

„Už je neskoro, Jack,“ odhováral ho dedko. „Musíš ísť do postele. Sľubujem, že ráno ti to porozprávam. A ešte aj všeličo iné.“

„Ale...“

„Bude sa ti o mne snívať, major.“ Starký nežne po-
bozkal Jacka na čelo. „Major“,
tak volal svojho vnuka.

„Stretneme sa v obla-
koch. Poletíme

Hore, do výšav!“

„Hore, do výšav,“

zopakoval Jack a zaspal
v dedkovej hostovskej izbe.

Snívalo sa mu, že aj on je pilot. S dedkom mu skrátka
bolo skvelo.

Ale schyľovalo sa k zmene.

2

Papuče

Pamäť začala postupne dedka prenášať do dní jeho najväčšej slávy čoraz častejšie. V čase, keď sa začína náš príbeh, žije dedko naplno v období druhej svetovej vojny. Hoci od jej skončenia uplynulo už niekoľko desaťročí.

Dedko bol čoraz domotanejší – to sa niektorým starým ľuďom stáva. Jeho stav bol vážny, no nič sa s ním nedalo robiť. Pamäť sa nedá liečiť. Časom sa to ešte bude skôr zhoršovať a jedného dňa si nespomenie, ani ako sa volá.

Ako to však v živote býva, na všetkom smutnom možno nájsť aj niečo veselé. V poslednom období bol dedko počas choroby celkom vtipný. Keď bol raz na

svätôjánsku noc u susedov v záhrade ohňostroj, dedko všetkých nútil vliezť do úkrytu. Alebo nakrájal tenučký plátok čokolády vreckovým nožíkom na štyri kúsky a každý člen rodiny dostal svoj prídel.

Najzábavnejšia bola príhoda s bombardérom. Dedko si myslel, že nákupný vozík v supermarkete je bombardér Lancaster. Rútil sa pomedzi regály, plnil supertajnú misiu a rozhadzoval naokolo vrecká s múkou. „Bomby“ vybuchovali všade navôkol – po regáloch, pokladničiach, biela bola od hlavy po päty dokonca aj neprívetivá vedúca predajne.

Vyzerala ako biely duch. Operácia Očista trvala niekoľko týždňov. A dedko dostal doživotný zákaz vstupu do supermarketu.

Dedko pre svoju domotanosť občas pôsobil skľučujúco. Jack si svoju babku nepamätal. Zomrela pred takmer štyridsiatimi rokmi, ku koncu vojny počas nacistického bombového útoku na Londýn. Jackov ocko bol v tom čase bábätko. Keď bol Jack u dedka, občas sa stalo, že dedko

oslovil babku: „Peggy, zlatko moje,“

akoby bola niekde vo vedľajšej

izbe. Bolo to také smutné,

že chlapcovi pri tom ob-

čas vyhrkli slzy.

Dedko bol napriek

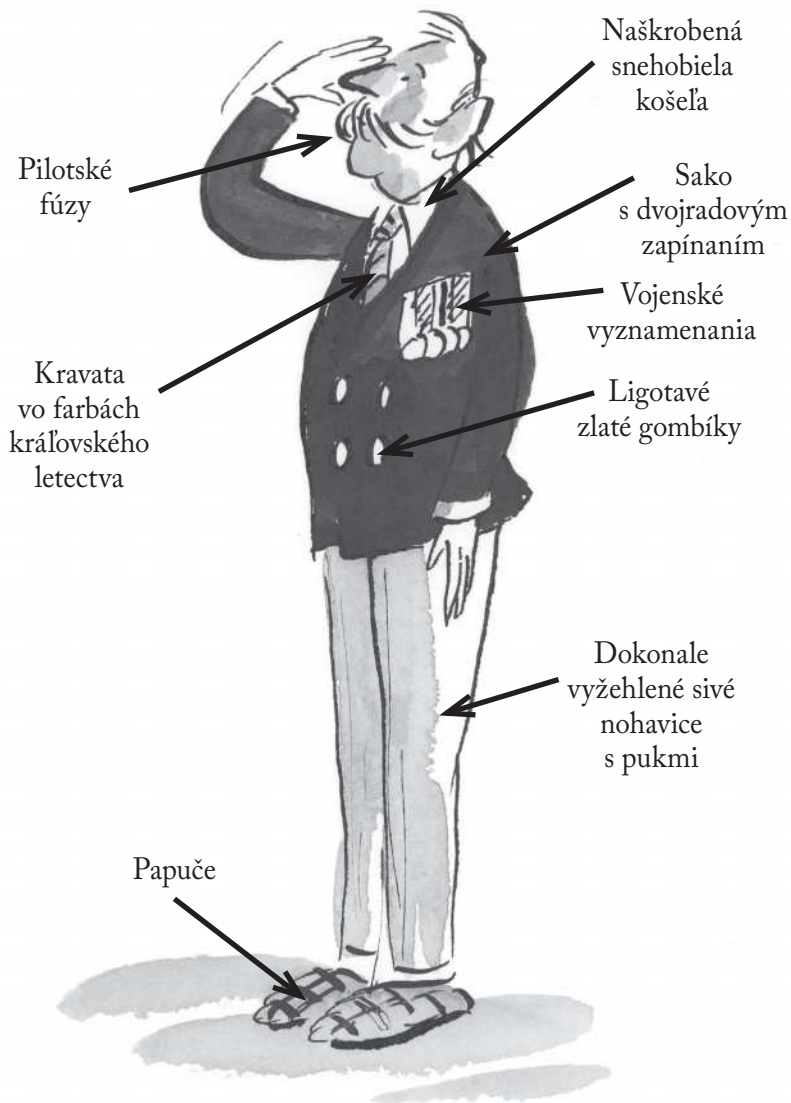
všetkému veľmi hrdý.

Chcel, aby bolo všetko

„ako zo škatuľky“.

Dedkov veľký útek

Vždy bol stopercentne upravený v uniforme v saku s dvojradovým zapínaním, v naškrobenej snehobielej košeli a dokonale vyžehlených sivých nohaviciach s pukmi. Na krku mal bezchybne uviazanú bordovo-strieborno-modrú kravatu Britského kráľovského letectva. Podľa módy mnohých vojnových pilotov aj dedko nosil švihácke fúzy. Boli úžasné – také dlhé, že sa mu dotýkali bokombrád. Akoby mal bradu, ale iba nad ústami. Dedko si konce fúzov celé hodiny nakrúcal na prst, až boli stočené skoro do pravého uhla.

Jediné, čo vyzeralo na dedkovi neporiadne, bola obuv. Konkrétne papuče. Starček úplne prestal nosiť inú obuv. Zabúdal sa prezúvať. Či pršalo, snežilo alebo sa topil sneh, stále mal na nohách hnedé kockované papuče.

Jasné, že jeho výstredné správanie dospelých trápilo. Jack občas predstieral, že ide spať, ale v skutočnosti sa vykradol z izby a v pyžame sedel na schodisku. Počúval, ako sa rodičia dolu v kuchyni rozprávajú o dedkovi.